

VYDEJME SE NA KŘIŽOVATKU

OTEC ZDENĚK DRŠTKA

Minule jsem vám, vážení a milí čtenáři, představil několik mimořádných Afričanů. Dnes bych se s vámi chtěl vypravit do Evropy za další významnou osobností, která má nepochybně co do činění s rozvojem liturgie. Je to sv. Ambrož, biskup milánský z 2. poloviny 4. stol.

Město Milano neboli Milán najdete na mapě Itálie, a to v její severní části. Dodnes patří mezi největší a nejvýznamnější italská města; a v době sv. Ambrože se svým významem vyrovnávalo samotnému Římu. Bylo to dáno tím, že v časech takřčeného stěhování národů se stěhoval i římský císařský dvůr – panovníci chtěli být blíže hrozícímu nebezpečí, aby mohli velet obraně přímo na místě.

Milano leží svým způsobem na křižovatce cest a vlivů. Je to znát i na zvláštní podobě liturgie, které říkáme ambrosiánská – právě podle sv. Ambrože. Můžeme v ní vystopovat vlivy řecké liturgické tradice, ale i římské, severoafrické a dokonce galské. Uchovala se do dnešních dnů a užívá se v upravené podobě v milánské církevní provincii neboli v kraji, kterému germánští Langobardi dali jméno Lombardie.

Na první pohled by vás jistě zaujaly některé zvláštnosti. Je to například způsob okuřování kadidlem – kdo ho koná, neomezí se jen na decentní pohupování kadidelnicí, jak jsme zvyklí my odchovaní římského ritu. V milánské liturgii se s kadidlem dělají mohutné kruhy na celou délku řetězků – s výrazným využitím odstředivé (vlastně tedy dostředivé) síly.

Odlíšností je také pozdravení pokoje, které má své místo již při přípravě darů. Milánská liturgie totiž vychází ze slov Písma o nutném usmíření, než přineseme svůj dar k oltáři (viz Mt 5, 23–24). Ruku na srdce,

pánové: kdo z nás si na tato Kristova slova vzpomene, právě když se chystá oltář ke slavení eucharistie?

Jinak jsou také formulovány mešní modlitby. V Římě se obvykle obrací k Bohu Otcí skrze Syna v Duchu Svatém. V Miláně má centrální postavení bohoslužebných textů Kristus. Je to pochopitelné – milánská církev se (na rozdíl od římské) velmi těžce potýkala s odpůrci či zpochybňovači Kristova božství, proto chtěla tuto pravdu víry zdůraznit i v bohoslužbě.

A co ten svatý Ambrož?

Ambrož se stal milánským biskupem roku 374, a to způsobem velmi nezvyklým. Původně totiž v Miláně působil jako císařský místodržící. Když došlo v onom roce k velkým sporům o to, kdo se po smrti dosavadního biskupa stane jeho nástupcem, hrozila situace násilným výbuchem. Do sporu byli

své nové služby. Stalo se tak 7. prosince 374 (v tento den slavíme Ambrožův svátek).

Ambrož byl člověk s velkým přehledem, četl autory latinské i řecké a mohl tedy uvést do liturgie některé řecké prvky pro obohacení. Jedním z nich jsou tzv. hymny, tedy zvláštní zpěvy pro bohoslužbu. Typický Ambrožův hymnus – Ambrož byl mimo jiné také velmi plodným skladatelem hymnických zpěvů – má několik slok o čtyřech verších po osmi slabikách, přičemž přízvuk je na slabikách sudých.

Je pozoruhodné, že sv. Ambrož uvádí do liturgického zpěvu rytmus. Tradiční římský zpěv se cíleně rytmu vyhýbal – v Římě nechtěli, aby se liturgický zpěv zvrhl „v taneční nevázanost“, k čemuž by rytmus mohl svědět. V Miláně se toho, zdá se, nebáli.

Nejznámější Ambrožovo dílo je ovšem původně nerytmické. Je jím ten důvěrně známý chvalozpěv „Bože, chválíme tebe“. Staré podání tvrdí, že vznikl ze spontánních díky, které při křestním obřadu začali společně vzdávat jak Ambrož coby biskup, tak nějaký mladý muž, který od něj křest právě přijímal.

Každopádně nám tato bohatá tvorba představuje svatého Ambrože, biskupa a učitele církve, jako člověka, který se nebál nových věcí. Kéž i nám vyprosí určitou zdravou míru spontánnosti, abychom při bohoslužbě nebyli strnulí a prkenní. Samozřejmě je nutné zachovávat určitý řád, ale ministrant uvolněný a klidný je obvykle užitečnější než ministrant neustále našponovaný v pozoru – bez schopnosti reagovat na různá překvapení. A nezapomínejme – jak nám často a rád připomíná Svatý otec František: „Náš Bůh je Bohem překvapení!“

Hodně radostných překvapení přeje a vyprošuje otec Zdeněk Drštka

Foto: vpartdi - Adobe stock; Lucie Horníková - Člověk a víra

BOŽÍ INFLUENCER

TEXT ZBYNĚK PAVIENSKÝ
KRESBA CZINA

SMUTEK, KTERÝ PROŽÍVÁME PŘI SMRTI MILOVANÉHO ČLOVĚKA, SE MÍSÍ S RADOSTÍ NADĚJE, KTERÁ NEZKLAME. PŘÁVĚ NADĚJE BYLA POSLEDNÍ ŠANCÍ NA SMRT NEMOCNÉHO MATHEUSE, KTERÝ TRPĚL NEVYLÉČITELNOU CHOROBOU SLINIVKY. NAŠTĚSTÍ SVOU NADĚJÍ SLOŽIL DO DOBRÝCH RUKOU.

